

vel regis juri se opposuit : si hoc affirmetur, jaceat sine compensatione.

VII. *De festi diei operibus.*

Si quis die Dominica mercari præsumat, perdat mercatum, et XII oras apud Danos, et XXX solidos apud Anglos. Si liber homo die festo operetur, perdat libertatem suam, vel solvat multam, et legis violatæ pœnam : servus homo vapulet, vel verbera redimat. Si dominus servos suos die festo ad opus cogat, solvat legis violatæ pœnam dominus juxta legem Danorum, et multam apud Anglos.

VIII. *De jejuniis.*

Si liber homo justum jejunium dissolvat, solvat multam vel legis violatæ pœnam. Si servus hoc fecerit, vapulet, vel verbera redimat.

IX. *De ordalio et juramentis.*

Ordalium et juramentum sunt prohibita diebus festis, et legitimis jejunii diebus ; et si quis illud dissolvat, solvat legis violatæ pœnam apud Danos, et multam apud Anglos.

Si fieri possit, nunquam occidatur in diei Domini-

cæ festo, qui aliquid perpetravit ; sed capiatur, teneatur usquedum dies festus transierit.

X. *De membro truncato post tertium diem subveniendo.*

Si particula membri claudicantis ejus qui condemnatus fuerit, præcidatur, et ille post hæc tres dies vivat, potest ei deinceps auxilium ferri cum episcopi venia, si quis velit doloribus et animæ mederi.

XI. *De sagis, incantatoribus, perjuris, etc.*

Si sagæ vel incantatores, perjuri vel venefici, vel fœtidæ, inquinatæ publicæ meretrices aliqua in regione compareant, tunc relegentur ex terra, et gens purgetur, vel ibi omnia illis eripiantur, nisi cessent et altius compensent.

XII. *De sacris initiatis et alienigenis.*

Si sacris initiatus vel alienigena per aliquam rem seducatur (in iis quæ ad) pecuniam vel ad vitam (spectant) tunc rex ei esse debet, vel comes, qui in regione, et episcopus gentis ejus, loco cognatorum et patronorum, nisi alias alios habeat, et sedulo compenset secundum id quod factum est, Christo et regi, sicuti decet ; vel qui rex est in [illa] gente, factum hoc quam acerrime vindicet.

ÆTHELSTANI

ANGLORUM REGIS

LEGES ECCLESIASTICÆ

CONCILIIUM GRATELEANUM

Ah ÆTHELSTANO rege Anglorum habitum, circa annum Domini 928.

In quo leges plurimæ, cum civiles tum ecclesiasticæ, statuuntur : prætermisissis vero illis, collector has concinavit.

TITULI CAPITULORUM.

I. *De decimis reddendis, paupere alendo, et elemosina e regis prædiis annualim eroganda* (LL. Sax. in proœmio. Journ. cap. 1.)

II. *De irruptione in ecclesiam* (LL. Sax. cap. 5. Journ. cap. 10.)

III. *De sagis* (LL. Sax. cap. 6. Journ. cap. 11.)

IV. *De monetariis* (LL. Sax. cap. 14. Journ. cap. 20.)

V. *De ordalio se sistere spondentibus* (LL. Sax. cap. 23. Journ. cap. 30.)

VI. *De rerum emptione in die Dominica* (LL. Sax. cap. 24. Journ. cap. 32.)

VII. *De pejerantibus* (LL. Sax. cap. 25. Journ. cap. 34.)

VIII. *De has leges non exsequentibus* (LL. Sax. cap. 26. Journ. cap. 34.)

IX. *De legum latoribus, et loco* (LL. Sax. cap. ult. Journ. cap. 35.)

ÆTHELSTANI REGIS CONSTITUTIO.

Ego Æthelstanus rex, ex consilio Wulfhelmi archiepiscopi mei, et aliorum episcoporum meorum, præcipio omnibus meis præfectis per totum meum

regnum in Domini et omnium sanctorum nomine, et per amorem meum, ut illi prius meæ propriæ possessionis decimas solvant, tam viventis animalis quam annui fructus ; et ut idem quoque faciant de suo proprio episcopi, et senatores etiam mei et præfecti. Et volo ut episcopi mei et præfecti hoc judicent, omnibus, qui illis obedire debent, et ut quilibet ad eundem terminum perficiat, quod hic ordinamus ; et hoc sit ad diem decollationis S. Joannis Baptistæ.

Agedum recordemur, quod Jacobus patriarcha Domino dixit : Ego tibi reddam decimas meas, et hostiam meam pacificam ; et Dominus ipse in Evangelio dixit : Omnibus habentibus dabitur, et illi abundabunt. Cogitare debemus etiam ejus, quod terribiliter in his libris scriptum est : Si nos decimas nostras reddere nolumus, nobis novem partes subtrahantur, et decima una nobis superstes sit. Doctrina evangelica nos admonet ut res cælestes terrestribus et æternas temporaneis promereamus. Nunc auditis, quod Dominus nobis præcipit, et quid nos perficere

oportet. Facite, ut ea libenter concedatis, quæ mihi legitime largiri potestis. Ego nolo, ut aliquid mihi cum errore largiamini. Si ego vobis omnia vestra concedo, eo consilio [facio] ut mea mihi libenter concedatis; cavete vobis, et iis, qui vos attinent, ab ira Dei et mea.

Ego Æthelstanus rex omnibus præfectis in regno meo notum facio ex consilio Wulfhelmi archiepiscopi mei, et omnium meorum aliorum episcoporum, et Dei ministrorum pro remissione peccatorum meorum quod velim ut nutriatis omnibus modis unum pauperem Anglum, si quem habeatis vel alicubi inveneritis. De duabus mœis villis detur ei quovis mense una amphora farinæ, et una perna porci, vel unus aries, qui valeat iv denariis, et vestitus pro duodecim mensibus, quolibet anno. Et ut redimatis unum libertate multatum servum, et hoc omne factum sit ex Dei misericordia et amore mei, sub episcopi testimonio in cujus dominio sit illud. Et si præfectus hoc prætermittat, compenset xxx solidis, et pecuniâ dividatur egenis qui in ea urbe sunt, ubi hæc omissio fit, sub testimonio episcopi.

II. De fractura templi.

Et diximus de fractura templi, si reus esset in triplici ordalio, compenset illud sicuti liber judicialis dicit.

III. De veneficiis.

Et diximus de incantationibus, et de sacrificiis barbaris, et de homicidiis; si quis aliquem occiderit, et is hoc negare nequeat, ut vitam suam perdat. Si tunc illud inficiari vellet, et in triplici ordalio reus fieret, ut sit cxx dies in carcere, et cognati eum deinde educant, et solvant regi cxx solidos, et compensent æstimationem capitis cognatis ipsius, et fidejussores illius sint, quod semper a simili facto absteineat. De incendiariis. Incendiarii et furem vindicantes eodem [jure] digni sunt; et si quis furem vindicare velit, et nullum hominem vulneraverit, solvat regi cxx solidos multæ loco pro transgressione.

IV. De monetariis.

Statuimus ut una moneta sit per omnem regis ditionem, et nemo monetam cudat extra portam. Et si monetarius reus fieret, manus ejus abscindatur quæcum reatum commisit, et affligatur fabricæ monetariæ. Et si autem accusatus sit, et ipse se purgare velit, tunc abeat ad candens ferrum, et purget manum ab illo [delicto] cujus est accusatus, quod fraudem hanc fecerit. Et si tunc in ordalio reus fieret, fiat ei quodlibet, sicuti antea dictum est.

In Cantuaria sit vii monetarii; quatuor regis, duo episcopi, et unus abbas.

In Roffensi civitate tres, duo regis, et unus episcopi.

Londinii octo.

Wintoniæ sex.

In Lewisio duo.

In urbe Hastingsio unus.

Alius Cicestris.

Hamtoniæ duo.

Werhamiæ duo.

Duo Exoniæ.

Duo Shaftesburis.

Alias in aliis castellis unus.

V. De eo qui ordalium subire spondet.

Si quis ordalium subire spondet, tunc triduum ante illud ad presbyterum veniat, qui id sanctificare debet, et nutriat se pane, et sale, et aqua, et oleribus antequam illud adire debeat, et intersit missis, illis tribus diebus singulis et offerat, et eat ad sacrosanctam communionem illo die quo ad ordalium adire debet, et jure tunc juramentum illud, quod juxta jus gentium innocens sit earum accusationum, antequam ad ordalium adeat. Et si sit aqua, ut immergatur sesquialnam in fune. Si sit ordalium ferri, tres dies transeant antequam manus aperiatur; et quilibet accusationem suam prosequatur præjuramento, sicuti antea diximus, et sint singuli eorum jejuniæ utraque parte, qui præsto sunt ex mandato Dei et archiepiscopi, et non sint ibi in alterutra parte plures quam xii; si autem accusatus homo pluribus stipatus sit quam numero xii; tunc ordalium sit fractum, nisi illi discedere velint.

VI. De eo qui bona emit.

Qui bona emit præsentibus testibus, et ea deinde quis sua esse contendat, tunc recipiat ea [venditor] qui illa prius emerat, sive sit servus, sive liber, sive quicumque alius sit.

Et [jubemus] ut nulla emptio fiat diebus Solis, si quis autem hoc faciat, perdat pretium emptionis, et solvat xxx solidos pro mulcta.

VII. De perjuriis.

Qui falsum juramentum præstat, et inde convictus fuerit, nunquam ei imposterum fides habeatur, neque in aliquo consecrato cæmetorio jaceat, quando moritur, nisi habeat episcopi testimonium in cujus diocesi est, quod ita illud compensaverit, prout ipsius confessor ei præscripserit; et confessor ipsius nuntiet episcopo intra xxx dies, utrum sit compensationem ejus redire velit. Si hoc ita non fecerit, compenset eo, quod episcopus ipsi injunxit.

VIII. De his leges non exsequentibus.

Si quis præfectorum meorum autem hoc facere nolit, vel remissus sit in eo quod diximus, tunc solvat pro contumacia erga me, et ego inveniam alium qui [hoc exsequi] velit; et episcopus puniat contumaciam illam in præposito, qui in ejus divisione est. Qui ab hac constitutione discesserit, solvat prima vice quinque libras, secunda vice æstimationem capituli, tertia vice perdat omne sui quod habet, et nostrum omnium amicitiam.

IX. De legumlatoribus et loco concilii.

Omne hoc constitutum erat in magna synodo Grantanleagensi, in qua erat archiepiscopus Wulfhelmus cum omnibus nobilibus et sapientibus quibus Æthelstanus rex congregavit.